

րելիք իմ ի մ(ե)ր. եւ ես նոթեանս(°) յայտնապէս աղերսելով բողոքեմ առ ձեզ. եւ իսկապէս ղեկուցանեմ որ եւ ես ի ձէնջ յայտմոյս լիալիբ եւ (աստուած)ատուր ողորմութիւնն խնդրեմ ամ(ենայն) իրաց եւ յայտնապէս. դասանորդն պահանջեմ ի ձէնջ. որ մինչ ի յուստերաց եւ դատերաց որ ըմբուն եւ պատշաճ վարկանեմ (զի)նչ ցոյս վ(ա)ս(ն) աղատութե(ան) ս(ուր)բ աթոռոցն. զի ամ(ենայն) է հարկիւ եւ պաղատանօք լի եւ կատարեալ ողորմութիւնն խնդրեմ. ըստ ամ(ենայն)ի չափու մինչ ի այրիս եւ ի որբս ժտեմ. զի եւ ն(ո)ք(ա) (մ)սն եւ բաժին ընկալցի(ն) ի նոյն շնորհաց եւ ի պարզեաց ո(ր)պ(էս) ի վերոյ ճառեցաւ. եւ աստ ոչ առ ի մեծատուն. կամ որբ եւ այրի. քանզի ամենեքեանքս (պ)արտական եմք հոգով եւ մարմնով այն Բ(2) ս(ուր)բ տանն: Իսկ թէ որքան ուխտ եւ խոստմունք ունիք թէ հոգւոյ եւ թէ մարմնոյ այսու ամանակի ամէնն շնորհեցէք այն ... անց որ կարի հարկաւոր եւ պատշաճաւոր ժամանակի եթէ քառասնից եւ ժամուց մատաղի եւ բնծայ եւ վ(ա)ս(ն) կենդանեաց եւ ննջեցելոց խոստմունք զոր (խ)ոստացեալ ունիք ի սէրն ա(ստուծո)յ, խնդրեմ զամենն շնորհել ողորմութիւնն ս(ուր)բ աթոռոցն թերեւս լինի ազատութիւնն եւ թեթեւութիւնն ինչ այնքան պարտուցն: Այլ եւ զայս (պ)ատուիրելով պատուիրեմ ձեզ սիրելեացդ իմոց. զի յորժամ տաք եւ նուիրէք զձեր տուրք եւ ողորմութիւնն զամենն ի գիր եւ տէՖտէրս առջիք ամենեքեանդ թէ շատ եւ թէ սակաւ թէ որքան եւ իցէ զկէս ըսուպն եւ ի մի ըստակն զամէնն տէՖտէր արարարէք թէ քաղաք եւ թէ գիւղ. եւ թէ այլ ինչ տեղիք որ լինի զի իւրաքանչիւր (տ)եղւոջ տէՖտէր արացէ երեզ մինն առ մեզ առաքեցէք մինն ընդ ձեզ պահեցէք, եւ միւսն տացէք յայնմ որ զողորմութիւնն ժողովէ. եւ ամեն ոք որ ողորմութիւնն շնորհեն ըստ չափոյ իւր(եա)նց զրեացին եւ զանուն իւր(եա)նց. եւ ծնօղացն եւ գտեղւոյն եւ զքաղաքին. որով կսնդակս զբոշմեալ արձանացի մնալով յ(ի)չ(ա)տ(ա)կ ի մէջ այն Բ(2)

ս(ուր)բ տանն որ հ(ա)ն(ա)պ(ա)զ ի մէջ պ(ա)տ(ա)ր(ա)դի եւ ի մէջ պաշտման յ(ի)չ(ա)տ(ա)կի. որ մասն եւ բաժին լինի կենդանեաց եւ հանդուցելոց. եւ զձեզ առ հասարակ ամենեքեանդ արժանաւորս արացէ երանաւէտ ձայնին որ ասէ եկայք ա(ւր)հնեալք հօր իմոյ ժառանգեցէք զանըսպառ ուրախութիւնն որ է ա(ւր)հնեալ յ(ա)ւ(ի)տ(եա)նս ամէն: Գրեցաւ ա(ւր) հնութե(ան) նամակս թվին ՌՃԺ եւ վեց, (1667) մարտի ամսոյ, ԻԲ (22)ի մայրաքաղաքն կոստանդնուպօլիս, ընդ հովանեաւ ս(ուր)բ լուսաւորիչ եկեղեցւոյ:

(ԱՐԱՐԱՏ Էջմիածնայ պաշտօնաթերթ 1915, Փետր. Մարտ էջ 201-205):

Հատուկոտորս պարգապէս շրջարեւական մըն է Երուսաղէմի եւ Էջմիածնայ վանքերու պարտքերուն հատուցման համար: Յակոբ Զուղայեցի յաջողքը է ինչ որ ժամանակաւոր տուրքեր, այն ատեն մեծ դուժար մը հաշուող, 15.000 ստակ թաղաւորին կողմէ իսկ ջնջել տալ: Զուղայեցի ցանկութիւն կը յայտնէ որ մանրամասն հաշիւ պահուի հակառակ պարտքերուն համար ստացուած փոքրագոյն դուժարին համար ալ:

Հակառակ այս սրտատուչ կոչին, ուր Էջմիածնայ եւ Երուսաղէմի տաղնապը այնքան որոշ եւ պարզ ցոյց կը տրուի մեզի, տակաւին կան հաւաստողներ որ այդ օրերուն Յակոբ Զուղայեցին մեծադուժար դրամներով կը ջանար Եւրոպա... փախչիլ եւ նիւթական խոշոր նուէրներ տանիլ Պապին: Նման որեւէ ենթադրութիւն բնական է այնքան տղայական է որ ցնորամտութիւն պիտի ըլլար ոչ թէ անոր հաւատ ընծայել այլ նոյն իսկ որեւէ չափով լրջօրէն նկատի առնել:

Յակոբ Զուղայեցին որ այնքան նուիրմամբ եւ զոհողութեամբ արքունի դռները ափ կ'առնէր յանուն ազգային եկեղեցական պարտքին, իրաւամբ նշանաւոր ղեղծարար մը պիտի ըլլար եթէ նոյն ատեն կարենար շուրջինները խարել եւ բոռածին պէս 700 հսկայական դուժար մը հաւաքած ըլլալով, Հոովմ ուզէր փախչիլ Պապին նուէր տալու համար: